

İKLİM DEĞİŖİKLİęİ VE SAğLIK

HAZIRLAYANLAR:

Prof. Dr. Emine Didem Evcı Kiraz

Arař. Gör. Dr. Esra Çelik

2021

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

İklim Değişikliğinin İnsan Sağlığına Etkileri

- Sağlıkla ilgili temel kavramları kavrayabilme
- İklim değişikliğinin insan sağlığını nasıl etkileyebileceğini açıklayabilme
- İklim değişikliğinin sağlık üzerine etkilerinde ve bu etkilerin maliyetinde gözlemlenen ve öngörülen eğilimleri kavrayabilme
- İklim değişikliğinin sağlık üzerine etkilerinin nasıl ölçüldüğünü kavrayabilme

İklim Değişikliğinin Sağlık Etkileriyle İlgili Uluslararası Politikalar ve Çalışmalar

- İklim değişikliği ve sağlık ile ilgili uluslararası politikaların neler olduğunu kavrayabilme
- Sağlık ve ilgili sektörlerde uyum ve savaşımlar politikalarının ve önlemlerinin sağlık yararlarını açıklayabilme
- Sağlığı değerlendirmek, iklim değişikliği politikaları ve stratejileri ile bütünleştirmek için çeşitli araçlar belirleyebilme ve iklim değişikliğini sağlık politikaları ve stratejilerine entegre edebilme
- İklim değişikliği ve sağlık ile ilgili küresel çalışmalar ve iyi uygulamalara örnekler verebilme

İklim Değişikliğinin Sağlık Üzerine Etkileriyle İlgili Ulusal Politikalar ve Çalışmalar

- Türkiye'nin iklim değişikliği ve sağlık ile ilgili ulusal politikaların neler olduğunu kavrayabilme
- Türkiye'nin iklim değişikliği ve sağlık ile ilgili ulusal çalışmalarına örnekler verebilme

YÖNETİCİ ÖZETİ

İklim krizi tüm hızıyla devam etmektedir. Geçtiğimiz yıl 2020'ye baktığımızda Avustralya'da toplam ormanlık alanın %15'inin yok olduğu bir orman yangını meydana gelmiştir. Çok uzun süren kuraklık ve sıcak dalgalarının ardından başlayan bir yangın serisiydi bu. Avustralya'dan sonra Kaliforniya, Kuzey Amerika'nın batısı gibi pek çok yerde ciddi orman yangınları yaşanmıştır. Orman yangınlarının ötesinde görülmemiş sayıda tropikal fırtına, kasırga görülmüştür. Türkiye de en başta kuraklık olmak üzere iklim değişikliğinin birtakım etkilerini yaşamış ve yaşamaktadır. Meydana gelen yangınlar, kasırgalar ve sıcak hava dalgaları, gelişmiş ülkelerin bile bu gibi aşırı hava olaylarına karşı yeteri kadar hazır durumda olmadığını göstermektedir. İklim değişikliğinin olumsuz sağlık etkilerine karşı bütün ülkeler (aynı oranda olmasalar bile) risk altında bulunmaktadır.

Sanayi devriminden bu yana CO2 emisyon eğrisine bakıldığında, atmosferde biriken CO2 miktarının sürekli artmakta olduğu, bu eğrinin henüz pik noktasına ulaşmadığı görülmektedir. Bu nedenle de eğri altında kalan alan artmakta yani atmosferde biriken CO2 miktarı artmaktadır. Paris Anlaşmasında küresel ısınma için 1,5 derecelik bir sınır değer konmuştur. Bu sınırı aşmamak için her yıl bir önceki yıla göre sera gazı emisyonlarının %7 düşmesi gerekmektedir. Bu sağlanamazsa ne yazık ki iklim değişikliğinin etkileri azalmayacaktır.

İklim değişikliği ile ilgili yapılan projeksiyonlara bakıldığında, gidişat eğer bugünkü gibi devam ederse 2100 yılına kadar 4 derece civarında bir ısınmanın gerçekleşeceği öngörülmektedir. Paris Anlaşması'nda verilen ulusal taahhütler yerine getirilse bile 2,5-3 derecelik bir ısınma garanti edilmektedir.

Peki bu bizi nereye götürecektir. Bilindiği gibi 2015 yılında yeryüzünün ortalama sıcaklığı sanayi öncesi döneme göre 1 dereceyi geçmiş durumdadır. Yine yapılan projeksiyonlara göre 2030'larda sınır değer olan 1,5 dereceye, 2060'larda da 2 dereceye ulaşılacağı öngörülmektedir.

Dolayısıyla CO2 emisyon eğrisindeki artışı istenen düzeyde azaltmak, uzun süreli fosil yakıtı dayalı bütün altyapıyı karbon sıfır hale getirerek mümkün olacaktır. Bu da ciddi, sert politikalar uygulanmasını gerektirmektedir. Bu politikaların uygulanması ülkeler açısından zorluklar oluşturacaktır. Çünkü el değmemiş doğal yaşamın sürdürülebilir bir ekonomi ile bağdaşması olanaksızdır.

İşte bu noktada iklim değişikliğine uyum politikaları önem kazanmaktadır. Birçok alanda uyum politikaları hazırlanmalıdır. Bunların en başında iklim değişikliğinin insan sağlığına etkileri konusunda uyum gelmektedir.

İklim değişikliğinin sağlık üzerine doğrudan ve dolaylı etkileri bulunmaktadır. Bunlar;

Aşırı hava olaylarının sağlık etkileri

Sıcak ve soğukla ilişkili hastalıklar

Ultraviyole radyasyonun yan etkileri

Hava kirliliğinin yol açtığı sağlık sorunları

Gıda ve su ile ilişkili hastalıklar

Vektörlerle ilişkili hastalıklar

Ruhsal sorunlar

Yeniden ortaya çıkan ve yeni hastalıklar

Şeklinde sıralanabilir.

İklim değişikliğine bağlı olarak vektör yoluyla bulaşan hastalıkların yayılımı artmaktadır. İklim değişikliğiyle birlikte su kaynaklarında azalma ve kıyı eko-sisteminde bozukluklar ortaya çıkmaktadır. Bunun neticesinde ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklar ise kontamine olmuş içme sularının içilmesi, kullanımı ve bu sularla temas etmiş yiyeceklerin yenilmesi ile insana bulaşabilmektedir. Sıcaklıktaki değişimler, yağışların artması ve sel gibi doğal olaylar su kaynaklı enfeksiyonların yayılmasını arttırmaktadır.

Bu değişikliklere maruz kalma sonucunda; sıcak hava dalgaları, sel, fırtına, yangın ve kuraklık gibi hava olaylarından kaynaklı yaralanma, hastalık ve ölüm sayısının artması, sıcak iklim kuşaklarının kuzeye doğru kaymasının bazı bulaşıcı hastalıkların vektörlerinin yer değiştirmesine sebep olması, sıtma hastalığının coğrafi dağılımının değişmesi, ishalli hastalıkların artması, özellikle ozon düzeyinin yükselmesi nedeniyle kalp ve solunum hastalıkları ve bu hastalıklardan kaynaklı ölümlerin artması, Dang humması hastalığından etkilenen insan sayısının artması, yetersiz beslenmenin çocukların büyümesi ve gelişmesi üzerindeki etkisinin artması gibi olumsuz etkiler öngörülmektedir. DSÖ verilerine göre 2030-2050 yılları arasında iklim değişikliğine bağlı olarak her yıl ek 250000 ölümün meydana geleceği öngörülmektedir. Avrupa'da iklim değişikliği adaptasyon çalışmalarına gereken hız verilmezse, 2080 yılında sellerden etkilenen kişi sayısının 775 bin – 5,5 milyon olacağı tahmin edilmektedir. Bu olumsuz etkilerin 2030'a kadar sağlığa doğrudan hasar maliyeti yılda 2-4 milyar ABD doları olarak hesaplanmaktadır.

İklim değişikliğine uyum kapasitesinin geliştirilmesine dünyanın her yerinde ihtiyaç duyulmaktadır. İklim değişikliğinin sağlık etkileriyle ilgili toplumsal farkındalığın ve bilgi düzeyinin artırılması, erken uyarı sistemlerinin oluşturulması ve acil cevap ile uyum süreçlerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

İklim değişikliğinin küresel bir sorun olması, yol gösterici çalışmaların ağırlığını uluslararası düzeyde ele alınmasını gerekli kılmakla birlikte, mücadelenin ulusal ve yerel düzeylerde ve çok çeşitli toplum kesimleriyle birlikte yapılması esastır. Uluslararası ve ulusal politikaların iklim ve sağlık ilişkisine etkileri, ulusal çalışmaların geleceğe katkısı önemlidir.

Bu eğitim modülü belediyelerde çevre konusunda çalışan personelin halk sağlığı bakış açısıyla iklim değişikliğinin sağlık etkileri ve iklim değişikliğine uyum konusunda farkındalıklarının ve bilgi düzeylerinin artırılması için hazırlanmıştır.